

Kommentar til Produktivitetskommissionens vurdering af datagrundlaget for produktivetsberegninger

Produktivitetskommissionen (PK) udsendte i begyndelsen af april 2013 sin første egentlige analyserapport, *Danmarks produktivitet – hvor er problemerne?* Denne rapport indeholder bl.a. en analyse af datagrundlaget for beregninger af produktiviteten.

I dette notat kommenterer Danmarks Statistik PK's konklusioner, hvor vi mener, der er behov for supplerende bemærkninger.

For hele økonomien når PK frem til følgende overordnede konklusioner vedr. datagrundlaget:

- Det danske produktivetsproblem skyldes ikke målefejl eller dataproblemer (s. 18).
- Landes produktivets *vækst* kan sammenlignes (s. 31).
- Man skal være varsom med at sammenligne landes produktivets *niveauer*. De officielle nationalregnskabstal er ikke sammenlignelige, fordi arbejdstimerne er opgjort forskelligt (s. 31).

PK konkluderer også, at datakvaliteten er tilfredsstillende som grundlag for brancheanalyser indenfor Industri, Råstofudvinding og Forsyningsvirksomhed. Dette vil også være tilfældet med data for Landbrug og Fiskeri, når nationalregnskabets igangværende hovedrevision er gennemført. Indenfor Markedsservice kan analyserne derimod kun gennemføres med forsigtighed, mens det indenfor Bygge og anlæg samt Den offentlige sektor ikke er muligt at anvende det danske nationalregnskab til brancheanalyser om produktivetsudviklingen.

I det følgende beskrives udfordringerne ved produktivetsanalyser – både i Danmark og i et internationalt perspektiv, og derefter kommenteres PK's konklusioner for Markedsservice, Bygge-og anlæg, Den offentlige sektor samt Landbrug og fiskeri

Måling af produktivitet

Produktivitet angiver, hvor meget der produceres af varer og tjenester med en given mængde ressourcer. Der findes flere mål for produktiviteten, men produktivetskommissionen vurderer, at det som basis for deres analyser er mest hensigtsmæssigt at anvende værdiskabelsen pr. arbejdstime, timeproduktiviteten, som mål.

Værdiskabelsen kaldes i nationalregnskabet for bruttoværditilvæksten, BVT, og opgøres som værdien af den samlede produktion minus udgifterne til de varer og tjenester der er medgået i produktionsprocessen (Forbrug i produktionen).

For di BVT som udgangspunkt opgøres i kroner og øre, afspejler den også den løbende prisudvikling. For at måle udviklingen i mængder omregnes værdierne til faste priser ved at dividere med indeks, der afspejler prisudviklingen. BVT i faste priser beregnes som produktionsværdien i faste priser fratrukket Forbrug i produktionen opgjort i faste priser.

Timeproduktiviteten kan herefter beregnes ved at dividere værdien af BVT i faste priser med de præsterede arbejdstimer, der er medgået til produktionen.

Opgørelsen af timeproduktiviteten hviler derfor på et omfattende datagrundlag, der indeholder:

1. oplysninger om erhvervenes produktion og forbrug i produktionen i nominelle værdier
2. prisindeks der korrekt afspejler prisudviklingen
3. oplysninger om de præsterede arbejdstimer.

Kvaliteten af dette datagrundlag er derfor afgørende for kvaliteten af den beregnede timeproduktivitet. Og da analyser af produktivitetsudviklingen normalt fokuserer på længere perioder, er det nødvendigt, at datagrundlaget er af høj kvalitet over en længere årrække.

I sammenligning med de andre lande, vi normalt sammenligner os med, er situationen i Danmark ikke væsentlig forskellig, hvad angår dette datagrundlag. Velfunderede informationer vedrørende punkt 1 og 3 er normalt til stede. Det er imidlertid internationalt anerkendt, at prisindeks, der korrekt afspejler prisudviklingen på visse områder er særdeles vanskeligt at opgøre.

Et af problemerne er at sikre at den observerede prisudvikling ikke indeholder ændringer der skyldes ændringer i kvaliteten. En stigning i kvaliteten skal give sig udslag i en stigende mængde og *ikke* i et stigende prisindeks. Navnlig for tjenesteydelser (Rådgivende ingeniører, reklamebureauer, frisører mv.) kan der være store vanskeligheder med at identificere og korrigere for kvalitetsændringer.

Markedsservice

PK påpeger, at det centrale problem i relation til produktivetsberegninger for Markedsservice er nationalregnskabsopgørelserne i faste priser. Problemet hænger især sammen med, at kvalitetsstigninger på serviceydelser er meget vanskelige at identificere og dermed måle. Hvis kvalitetsstigninger ikke opfanges i tilstrækkeligt omfang, vil prisstigningerne blive overvurderet og produktivetsudviklingen dermed undervurderet.

På baggrund af materiale fra Danmarks Statistik har PK opgjort, at lidt over halvdelen af omsætningen i de private serviceerhverv deflateres med prisindeks (dvs. fraregnes inflation), hvor der ikke i tilstrækkelig omfang er taget højde for kvalitetsændringer.

Problemerne med at udarbejde korrekte kvalitetskorrigerede prisindeks for tjenesteydelser er internationalt velkendt. For at øge kvaliteten af målingen og sikre sammenlignelighed mellem landene i så høj grad som muligt besluttede EU i 2005 at etablere en fælles ramme for prismålingen i en række større tjenesteerhverv. Dette har siden 2006 forbedret kvaliteten i det danske nationalregnskab i takt med udviklingen af disse indeks. En række af disse producent-tjenestepriksindeks har allerede en tilfredsstillende kvalitet, mens der for andre

sker en forsat udvikling. Kvalitetsudviklingen er meget ressourcekrævende for Danmarks Statistik og sker derfor gradvist.

Bygge og anlæg

PK vurderer, at oplysningerne i nationalregnskabet ikke giver et retvisende billede af produktivitetsudviklingen i Bygge- og anlægsbranchen. PK vurderer endvidere, at det samme er gældende for de andre lande, der indgår i deres analyser.

Danmarks Statistik offentliggjorde i 2010 en rapport *Dokumentation og international benchmarking af bygge- og anlægsstatistikken* om den statistiske belysning af bygge- og anlægsbranchen. Rapporten var finansieret af Erhvervs- og Byggestyrelsen og indeholdt bl.a. forslag til forbedringer af datagrundlaget, så der ville kunne opnås en mere retvisende beskrivelse af udviklingen.

Som foreslået af PK har Danmarks Statistik taget kontakt til repræsentanter fra Bygge- og anlægssektoren for at vurdere mulighederne for en bedre statistisk dækning. Et udvalgsarbejde vil starte i september 2013.

Den offentlige sektor

PK har gennemført en grundig analyse af både den nuværende inputmetode til deflatering af den offentlige produktion og den kommende outputmetode. PK vurderer, at hverken nationalregnskabets nuværende tal for den offentlige produktion eller de kommende er egnede til produktivitetmåling. Begge metoder baserer sig på måling af de offentlige omkostninger og er ikke udtryk for en markeds-mæssig værdiansættelse. Outputmetoden, der er baseret på mængdeindikatorer, kritiseres yderligere for, at der ikke anvendes direkte korrektion for serviceydelse-nes kvalitetsudvikling.

Output-metoden er en del af EU-forordningen om nationalregnskabet, og det er derfor en bunden opgave for Danmarks Statistik at implementere de mængdebaserede mål for det individuelle offentlige forbrug. Det er også en del af forordningen, at der ikke må foretages eksplicit korrektion for kvalitetsudviklingen i de offentlige serviceydelser.

Danmarks Statistik deler de principielle betænkeligheder og har bl.a. derfor fået udsat den obligatoriske implementering (til 2014) af de nye målemetoder, for at sikre etablering af tilstrækkelig høj kvalitet af datagrundlaget. Ligeledes har Danmarks Statistik siden 2006 årligt offentliggjort resultaterne af udviklingsarbejdet med den mængdebaserede output-metode og har løbende inddraget forskellige interessenter i drøftelsen af de mål, der er valgt. PK's vurderinger vil også indgå i overvejelserne i forbindelse med implementering af den nye metode i 2014. Det er også forventningen, at Danmarks Statistik vil fortsætte udviklingsarbejdet med mængdeindikatorer og kvalitetskorrektioner.

Landbrug og fiskeri

PK påpeger at nationalregnskabets tal for landbruget er fejlbehæftede. Dette er korrekt og vil blive rettet i forbindelse med nationalregnskabets hovedrevision i september 2014. En [notits](#), der redegør for dette, har været tilgængelig på Danmarks Statistiks hjemmeside siden 2011.

Kontaktperson:

Ole Berner, Nationalregnskab

Tlf: 3917 3061, obe@dst.dk